

RECENZE A REFERÁTY

Jana Horáková — Marek Kalábek — Jaroslav Peška, Osada lidu kultury s lineární keramikou v Přáslavicích–Kocourovci (s příspěvky I. Mateciucové, E. Opravila a J. Zapletal). Olomouc 1997, 129 str. textu, I–VIII fototab., 80 kresebných tabulek a celkový plán lokality.

V mimořádně krátké době od ukončení rozsáhlého záchranného výzkumu v Přáslavicích–Kocourovci vydal Ústav archeologické památkové péče v Olomouci první svazek nově založené řady archeologických publikací „Archeologiae Regionalis Fontes“. Jejím hlavním smyslem je podle záměru odpovědného redaktora J. Pešky zveřejňování pramenů, i když řada není vyhrazena výlučně pro katalogovou formu; její budoucí podoba je ponechána na aktuálních publikačních potřebách moravské archeologie.

Do roku 1992 neznámá lokalita leží pod Oderskými vrchy (v nadmořské výšce přes 300 m), v okrajové zóně osídlené lidem s lineární keramikou. Za dvě výzkumná období v letních měsících roku 1994 a 1995 byla při záchranném výzkumu odkryta plocha o rozloze 2 ha a na ní bylo prozkoumáno celkem 517 objektů (stavební jámy, běžné sídlištní objekty, přes 20 pecí, samostatné kúlové jamky) a 12 (později rozlišeno 15) půdorysů kúlové konstrukce. Už při předběžném hodnocení se v odkryté části staroneolitické osady projevilo plánovité uspořádání: zvláště se vyčleňuje obytný areál s domy a jižně od něho se nachází patrně hospodářsko–výrobní část sídliště.

Hodnocená publikace přináší kromě základních údajů o lokalitě a způsobu vedení terénního výzkumu (str. 7–9) především popisy objektů (str. 13–73), seznam půdorysů domů (str. 73–75), názorné tabulární přehledy materiálu (str. 79–87) a tvarové hodnocení keramiky (str. 91–96). V rámci odborných posudků je předložen rozbor štipané industrie (I. Mateciucová), dále následuje petrografická analýza broušené a ostatní kamenné industrie (J. Zapletal) a rozbor zbytků zuhelnatělého dřeva (E. Opravil).

Vydáním této monografie však zpracování staroneolitické osady neskončilo. Na materiálovou a popisnou část bezprostředně navázaly další pracovní postupy: fáze analytická a interpretační. Svědčí o tom v červnu 1998 úspěšně obhájená diplomová práce Jany Horákové, „Vývoj lineárního domu na základě výzkumu v Přáslavicích–Kocourovci (okr. Olomouč)“. Autorka si osvojila metodické přístupy bylanského vědeckého týmu a při důsledně provedené analýze stavebních komplexů se jí podařilo rozpoznat ve složité nálezové situaci další tři půdorysy, tedy celkem 15 staveb (recenzovaná publikace jich uvádí 12). Završením rozboru půdorysů domů a nálezů keramiky ze stavebních jam je nástin vnitřního vývoje této osady v rámci staršího stupně kultury s lineární keramikou (VIII. kapitola diplomové práce). Další etapa zpracování neolitického sídliště v Přáslavicích–Kocourovci je tedy připravena s doporučením vedoucích práce i oponenta do tisku.

Ú recenzovaného svazku je třeba především ocenit zvláště pohotové zveřejnění nálezového fondu a terénní dokumentace včetně několika odborných posudků. Užitečné jsou početné kvalitně

provedené obrazové přílohy. Práce představuje solidní materiálový příspěvek k sídlištní problematice staršího neolitu na Moravě.

Jde také o příkladný počín z hlediska využití a potřeb vysokoškolské archeologie: nepřehlédnutelné jsou tu velkoryse poskytnuté možnosti pro zapojení schopných studentů vyšších ročníků archeologie do této práce. Dva z autorů publikace (J. Horáková a M. Kalábek) byli v době její přípravy ještě studenty II. cyklu archeologie brněnské Filozofické fakulty MU.

Závěrem je třeba si přát, aby počáteční ediční rozmach Ústavu archeologické památkové péče v Olomouci z různých příčin neustrnul a aby co nejdříve v rámci *Archeologiae Regionalis Fontes* následovaly další svazky kvalitních publikací.

Eliška Kazdová

V. Němejcová–Pavúková, Kreisgrabenanlage der Lengyel–Kultur in Ružindol–Borová. *Studia Archaeologica et Mediaevalia III*, Filozofická fakulta Komenského univerzity, Bratislava 1997. 121 str. textu, 53 obr., 23 fototabulek. S příspěvky R. Halouzky — J. Kernátsová (geologie lokality), J. Tirpáka (geofyzika), I. Chebena — Ľ. Illášové (kamenné artefakty), M. Fabiše (zvířecí kosti), E. Pernický (chem. analýza Cu–náramků), V. Ložka (malakofauna), E. Hajnalové (archeobotanické analýzy) a J. Jakaba (antropologické posudky) celkem 218 str. + další obr.

Recenze poslední monografie vynikající, předčasně zesnulé (7. 4. 1997), slovenské badatelky Věry Němejcové–Pavúkové o lengyelském rondelu v Ružindolu–Borové na západním Slovensku může být — bohužel — jen jakýmsi epitafem. Po monografickém zpracování dnes již legendárního Svodlna z roku 1995 stačila autorka připravit v krátké době do tisku další významný příspěvek evropské „rondelové archeologii“ — vyhodnocení svého terénního výzkumu v Ružindolu–Borové z let 1989 – 1992; krutou hrou osudu se vytištění knihy již nedočkala.

Dílo nese pečeť příslušných autorčiných organizačních a terénních exkavačních i dokumentačních schopností, literárního rozhledu i umění jasných formulací vlastních přísně vědeckých dedukcí. Je navíc příkladné svým vskutku komplexně–analytickým mezioborovým přístupem: V. Němejcové–Pavúkové se podařilo získat ke spolupráci celou plejádu předních specialistů, jejichž expertízy obohacují práci často podstatnými přínosy. Avšak nepředbíhejme!

Obsah knihy je logicky strukturován. Po stručné úvodní historii objevu rondelu a jeho topografii podává autorka nejprve podrobnou nálezovou zprávu o svém terénním výzkumu: následuje výčet a analýza nálezového fondu a rekapitulace datování jednotlivých fází osídlení; logicky se k této serii váže poslední kapitola o přerušení výstavby a o zániku rondelu v Ružindolu–Borové. Závěrečné partie jsou obecnější povahy: týkají se postavení zkoumaného objektu mezi dosud známými kruhovými příkopy a problému nedokončených rondelů. Základní údaje z autorčiny nálezové zprávy stojí za komentovanou rekapitulaci.

Rondel v Ružindolu–Borové byl objeven r. 1988 na vojenském leteckém snímku (J. Bátora, AVANS 1988, Nitra 1989, 34–35) a klasifikován jako dvojitý příkopový, zhruba kruhový areál. Také nové letecké snímkování z let 1989 a 1990 (I. Kuzma, J. Rajtár) ukázalo dva sousedné příkopy. Naproti tomu geofyzika (J. Tirpák) potvrdila existenci jen jednoho (vnitřního) příkopu se dvěma vchody (ve směru S–J) s dlouhými vnějšími křídlovitými koridory.

Plošný odkryv 140 x 60 m, který obsáhl celou západní polovinu rondelu i se severním vchodem s výlukou plochy 54 x 39 m uvnitř kruhu, následoval po úvodní orientační sondě 220 x 2,8 m vedené zhruba středem objektu. Byl zaměřen hlavně na vlastní příkop. Ten se ve spraši dobře rý-